

EDUSKUNNAN
LAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

15 päivänä lokakuuta 1991

Lausunto n:o 1

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunnan työjärjestyksen 18 a §:n 3 momentin nojalla lakivaliokunta on päättänyt antaa lausunnon valtion tulo- ja menoarvioesityksestä 1992 (HE 57), joka on lähetetty valtiovarainvaliokuntaan 19 päivänä syyskuuta 1991.

Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina osastopäällikkö Heikki Jaatinen ja vt. suunnittelupäällikkö Jouko Laitinen oikeusministeriöstä sekä hallintopäällikkö Antti Vuorenrinne ja osastoryhmän johtaja, oikeusneuvosmies Evi-Maija Prusila Helsingin raastuvanoi-keudesta.

Lakivaliokunta on käsitellyt asiaa edellä mainitun pykälän mukaisesti toimialansa osalta keskittyen pääluokkaan 25 Oikeusministeriön hallinnonala. Tämän perusteella valiokunta esittää lausuntonaan kunnioittaen seuraavaa.

Alioikeuksien työruuhkat ja alioikeusuudistus. Maassamme vallitseva taloudellinen lama on lisännyt rajusti riita-, konkurssi- ja maksamismääräysasioiden määrää alioikeuksissa. Tämä kehitys on samansuuntainen koko maassa ja se on johtamassa alioikeuksien pahaan ruuhkautumiseen. Esimerkiksi Helsingissä riita-asioita on vuonna 1990 ollut 7 048 kpl ja tänä vuonna syyskuun loppuun mennessä 7 785 kpl, konkurssi-asioita vuonna 1990 864 kpl ja kuluvan vuoden syyskuun lopussa 999 kpl sekä maksamismääräysasioita vuonna 1990 30 632 kpl ja syyskuun lopussa 1991 jo 36 148 kpl. Näiden asioiden määrä on kasvanut tämän vuoden syyskuun loppuun mennessä 70—80 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Asiamäärän kasvun seurauksena niin ikään tiedoksiannot ovat ruuhkautuneet, uudet jutut haastetaan vuoden 1992 puolelle ja myös lykkäykset riita-asioissa menevät seuraavaan vuoteen.

Valtion tulo- ja menoarvioesityksessä 1992 ei ole lainkaan varauduttu alioikeuksien ruuhkan purkamiseen. Päinvastoin asetetut säästötavoitteet sekä uudesta lainsäädännöstä ja Euroopan yhdentymiskehityksestä johtuva välttämätön

koulutus uhkaavat vielä hidastuttaa asioiden käsittelyä.

Tulo- ja menoarvioesityksen perustelujen mukaan oikeusministeriön hallinnonalan painopistealueita ovat muun muassa alioikeusuudistus, joka on tarkoitus toteuttaa 1.12.1993, ja oikeushallinnon atk-järjestelmien kehittäminen. Alioikeusuudistuksen varaudutaan perustamalla 60 käräjäsihteerin virkaa, tosin samalla lakikauttamalla vastaava määrä muita kansliahenkilökunnan tehtäviä, ja kouluttamalla henkilökuntaa.

Lakivaliokunta pitää näitä kannanottoja pääosin myönteisenä alkuna alioikeusuudistukselle. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä, vaan alioikeusuudistus vaatii riittävästi kokonaan uutta kansliahenkilökuntaa, jotta nykyinen henkilöstörakenne saadaan muutetuksi tarkoituksenmukaiseksi, lisätiloja, koska alioikeuksissa ei ole uutta esikäsittelyä varten tarvittavia neuvotteluhuoneita, sekä uusia laiteinvestointeja lakisäästeistä todistajien kuulustelun äänittämistä varten ja summaarisen menettelyn automatisointia varten. Koko alituomari- ja asianajajakunta on koulutettava uusiin menetelmiin, uusi kansliahenkilökunta on rekrytoitava ja uusien laitteiden käyttäminen on hallittava.

Alioikeuksien työruuhkat ovat jo nyt vakava vaara yksilön oikeusturvalle ja ne uhkaavat vähitellen koko yhteiskunnan oikeusturvaa. Mikäli ruuhkia ei voida riittävässä määrin purkaa vuonna 1992, vaarantuu myös alioikeusuudistuksen toteuttaminen. Lakivaliokunta kiinnittää näihin seikkoihin vakavaa huomiota.

Vankeinhoito. Ensi vuoden tulo- ja menoarvioesityksen yhtenä painopistealueena on vankeinhoiton toimintaedellytysten parantaminen toteuttamalla uudisrakennus- ja perusparannushankkeita. Tätä varten budjetissa on määrärahat Uudenmaan lääninvankilan käyttöönottoon ensi vuonna sekä Hämeen lääninvankilan loppurahoitukseen.

Vankeinhoidossa on yleisesti hyväksyttyinä tavoitteena muun muassa lisätä työhön, koulutukseen ja kuntoutukseen osallistuvien vankien osuutta ja näin parantaa vapautettujen vankien uudelleensopeutumista yhteiskuntaan. Laitoskantaa kehitettäessä ovat tavoitteina nykyistä pienemmät laitossyksiköt sekä avolaitosten käytön lisääminen siten, että kolmasosa vangeista voitaisiin sijoittaa avolaitoksiin.

Lakivaliokunta pitää budjettiesityksen 1992 painopisteitä oikeina näiden tavoitteiden toteuttamiseksi. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että käynnissä olevan vankeinhoidon rakennemuutoksen läpiviemisen sekä sosiaali- ja kuntoutustyön lisäämisen kannalta vankeinhoidon koko henkilökunnan jatko- ja täydennyskoulutus on avainasemassa. Vankiloissa tarvitaan nykyistä monipuolisemmin koulutettu-

ja ja uusiin tehtäviin motivoituneita henkilöitä. Tätä varten vankeinhoitolaitoksessa on pitkään suunniteltu vankeinhoidon koulutuskeskusta ja päädytty muiden vaihtoehtojen karsitumisen myötä siihen, että tarkoitusta varten on rakennettava oma rakennus. Hanke ei kuitenkaan ole mahtunut valtion tulo- ja menoarvioesitykseen 1992. Koulutuksen merkitystä korostaen lakivaliokunta pitää tärkeänä, että rakennushankkeen jääminen budjetin ulkopuolelle ei saa merkitä sen lopullista unohtamista, vaan sen toteuttamista on ensi tilassa jatkettava.

Lakivaliokunta esittää lausuntonaan,

että valtion tulo- ja menoarvioesitystä 1992 hyväksyttäessä otettaisiin huomioon edellä esitetyt huomautukset.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, jäsenet Aittoniemi, Komi, Lehtinen, Liikkanen, Luhta-

nen, Mölsä, Niinistö, Savela, Suhola, Tykkyläinen, Viljanen ja Vuoristo sekä varajäsen R. Aho.
